

MUKANA
HALLITUKSEN
KÄRKIHANKKEESSA

Toimiva kotihoito Lappiin
-monipuoliset tuen muodot
kotona asumiseen, kotihoidon
myöntämisen perusteet
sotejohtoryhmä 26.4.2017, projektipäällikkö
Lahja Harju

Vanhuspalvelulaki ja sosiaalihuoltolaki

- Sosiaalihuoltolakia yleislakina sovelletaan myös iäkkäisiin henkilöihin. Vanhuspalvelulakia sovelletaan niissä tilanteissa, joissa iäkkäällä henkilöllä on oikeus sen mukaisiin palveluihin ja ne toteuttavat asiakkaan etua paremmin kuin sosiaalihuoltolaki.
- Palveluja koskevien säännösten lisäksi vanhuspalveluissa on sovellettava myös esimerkiksi SHL:n 4 luvun mukaisia sosiaalihuollon toteuttamista koskevia säännöksiä, ellei vanhuspalvelulaissa ole vastaavaa korvaavaa säännöstä.
- Iäkkäät asiakkaat tarvitsevat usein samanaikaisesti monia eri palveluita, joten heitä hyödyttävät SHL:n pykälät asiakkaan tuen tarpeesta ilmoittamisesta (40 §) ja monialaisesta yhteistyöstä (41 §) Palvelutarpeen selvittämisen yhteydessä tehtävä läheisverkoston kartoittaminen turvaa tarvittavan tuen ja avun myös niille läheisille henkilöille, jotka osallistuvat asiakkaan tukemiseen, mutta jotka eivät ole virallisesti omaishoitajia. (Lähde: Sosiaalihuoltolaista tukea kotiin vietäviin palveluihin: läkkäiden ja vammaisten henkilöiden palvelut, Anne-Mari Raassina, STM Helsinki 29.11.2016 pp-esitys stm.fi/documents/1271139/3616164/Raassina+lakkaiden+ja+vammaisten+henkiloiden+palvelut.pdf/94a8fe09-54f2-4937-b7ff-2425049a85a2, luettu 21.4.2017)

Kotipalvelu (19 §)

- Kotipalvelulla tarkoitetaan asumiseen, hoitoon ja huolenpitoon, toimintakyvyn ylläpitoon, lasten hoitoon ja kasvatukseen, asiointiin sekä muihin jokapäiväiseen elämään kuuluvien tehtävien ja toimintojen suorittamista tai niissä avustamista.
- Kotipalvelua annetaan sairauden, synnytyksen, vamman tai muun vastaavanlaisen toimintakykyä alentavan syyn tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella niille henkilöille, jotka tarvitsevat apua selviytyäkseen 1 momentissa tarkoitetuista tehtävistä ja toiminnoista.
- Kotipalveluun sisältyvinä tukipalveluina annetaan ateria-, vaatehuolto- ja siivouspalveluja sekä sosiaalista kanssakäymistä edistäviä palveluja.
- Kotipalvelun sisällön määrittely vastaa pitkälti aiemman sosiaalihuoltolain määritelmiä, mutta painopisteenä on entistä selkeämmin asiakkaan toimintakyvyn ylläpitäminen ja asiakkaan tukeminen jokapäiväisen elämän toiminnoissa selviytymisessä. Tarpeen mukaan asiakkaalle järjestetään palveluja niihin toimintoihin, joista hänen ei ole mahdollista selviytyä itse. (Lähde sama kuin dia 2:ssa)

Kotipalvelu 19 § ja kotihoito 20 §

- **Kotipalvelu 19 §**
- Kotipalvelua voidaan toteuttaa esim. ruokailuun ja henkilökohtaiseen hygieniaan liittyvänä apuna, kodinhoitona ja kotona suoriutumisen tukemisena kuntoutuksen toimin.
- Kotipalvelun tukipalveluina järjestetään esimerkiksi ateria- ja siivouspalveluja.
- **Kotihoito 20 §**
- Kotihoidolla tarkoitetaan kotipalvelun ja terveydenhuoltolain 25 §:ään sisältyvien kotisairaanhoidon tehtävien muodostamaa kokonaisuutta (Lähde sama kuin dia 2:ssa)

Kenelle?

- Muille kuin lapsiperheille ei ole sosiaalihuoltolaissa säädetty subjektiivista oikeutta kotipalvelun saamiseen. **Kotipalvelua on annettava muillekin, jos se on välttämätöntä henkilön välttämättömän huolenpidon turvaamiseksi (SHL 12 §).** Kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia suhteessa niihin palveluihin, jotka edellyttävät muuttamista (21 §).
- Kotihoitoon lisää valtionosuutta 1.1.2017 alkaen
- Kuntien tulisi kehittää erityisesti käytänteitä varhaiseen palvelutarpeen havaitsemiseen, varhaiseen ja lyhytaikaiseen kotihoitoon esim. erilaisten siirtymien, kuten kotiutusten yhteydessä ja kotikuntoutukseen (Lähde sama kuin dia 2:ssa)

Lapin aluehallintovirastosta saatua ohjausta

- Kotihoidon on perustuttava asiakkaan tilanteen kokonaisvaltaiseen arviointiin, ei pelkästään käytettyjen mittareiden antamiin lukemiin (1.2.2017, Avikäynti LN ja LH))
- Myöntämisen perusteet eivät saa olla sellaisia, että joku väestöryhmä jää automaattisesti palvelujen ulkopuolelle. (1.2.2017, Avikäynti LN ja LH)
- Kotipalveluja on järjestettävä tarpeen mukaan ja nykyisen lainsäädännön mukaan ne kuuluvat kunnan järjestämisvelvollisuuden piiriin. Palvelutarpeen arvioinnin mukaan asiakkaalle järjestetään niitä palveluja, joista hänen ei ole mahdollista selviytyä itse. Tärkeää on rakentaa palvelusta sellainen, mikä vastaa henkilön tai perheen tuen ja avun tarvetta. Kotipalvelun tukipalveluina järjestetään esimerkiksi siivous- ja ateriapalveluja. Järjestämistapaan kunta voi luonnollisesti vaikuttaa; järjestääkö itse, ostaako ostopalveluna vai antaako esim. palvelusetelin. (Virva Juurikkala, STM:n erityisasiantuntijan vastaus ylitarkastaja Eskeliselälle 20.3.2017)

Lapin kotihoidon muodot

- **Tilapäinen kotihoito** on lyhytaikaista ja tarkoitettu asiakkaan väliaikaiseen palvelutarpeeseen, jolloin palvelu on harvemmin kuin kerran viikossa tapahtuvaa tai kestää ennalta lyhyeksi tiedetyn jakson. Tilapäisen kotihoidon tavoitteena on ehkäistä pidempiaikaisen tuen tarve. Tilapäisestä kotipalvelusta tai tilapäisestä kotisairaanhoidosta peritään erillinen käyntimaksu.
- **Säännöllisellä kotihoidolla** tarkoitetaan vähintään kerran viikossa kotiin annettavaa, jatkuvaa sosiaalihuoltolain mukaista kotipalvelua tai terveydenhuoltolain mukaista kotisairaanhoidoa tai molempia yhdessä. Säännöllisen kotihoidon asiakkuus käynnistyy noin kuukauden mittaisella arviointijaksolla, jonka aikana arvioidaan kotona selviytymistä ja palveluntarvetta. Palvelun myöntämisestä asiakas saa palvelupäätöksen. Palvelu perustuu yksilölliseen asiakassuunnitelmaan, jonka perusteella tehdään asiakkaalle tuloihin, perhekokoon ja annettavan palvelun määrään perustuva maksupäätös.
- **Tehostettu kotihoito** on lyhytaikaista ja hoitosuunnitelman mukaista, usein myös yöaikaisia käyntejä sisältävää hoitoa asiakkaan kotona. Erona tavalliselle kotihoidolle on hoidon lyhytkestoisuus ja akuutti tarve, esim. kotiutumista seuraava tehostettu kuntoutuminen tai saattohoito. Tehostettuun kotihoitoon voi liittyä myös kotisairaaloimintaa.

Palvelutarpeen arviointi

- Palveluntarpeiden selvittämisestä vastaa iäkkään henkilön tarpeiden kannalta tarkoituksenmukainen sosiaalihuollon ammattihenkilöistä annetun lain [\(817/2015\) 3 §:ssä](#) tai terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain [\(559/1994\) 2 §:ssä](#) tarkoitettu ammattihenkilö, jolla on laaja-alaista asiantuntemusta
- Palveluntarpeiden arviointi on aloitettava viipymättä ja saatettava loppuun ilman aiheetonta viivytystä sen jälkeen, kun iäkäs henkilö on hakeutunut sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 §:ssä tarkoitettuun palveluntarpeen arviointiin. Lisäksi palveluntarpeiden selvittäminen on aloitettava, kun iäkkään henkilön palveluntarpeesta on tehty vanhuspalvelulain 25 §:ssä tarkoitettu ilmoitus. Asiakkaaseen otetaan yhteys palveluntarpeen arvioimiseksi seitsemän työpäivän kuluessa yhteydenotosta ja kiireellisissä tapauksissa viipymättä.

Arvioinnin luotettavia välineitä

- **RAI -toimintakyvyn arviointimittaristoa** käytetään palvelutarpeen selvittämisen yhteydessä kuvaamaan asiakkaan palvelutarvetta. RAIhin sisältyvä **MAPLe- mittari** (Method for Assigning Priority Levels) kuvastaa asiakkaan kognitiivista toimintakykyä, päivittäisistä ja välineellisistä toiminnoista suoriutumista, päätöksentekokykyä ja käytösoireita, ravinnonsaantia, lääkitystä ja ihon kuntoa, kotiympäristöä ja kaatumisriskiä sekä mahdollista laitoshoitoon joutumisen uhkaa. MAPLe-5 -asteikko kuvaa asiakkaan palvelutarpeen määrää; 1 (vähäinen palvelutarve) - 2 (lievä palvelutarve) - 3 (kohtalainen palvelutarve) - 4 (suuri palvelutarve) - 5 (erittäin suuri palvelutarve). **MAPLe 1-luokkaan kuuluvat asiakkaat hankkivat palvelunsa pääsääntöisesti omakustanteisesti yksityisiltä palveluntuottajilta. Säännöllisen kotihoidon asiakkaaksi pääsemisessä viitteellinen MAPLe-arvo on pääsääntöisesti kaksi tai enemmän.** MAPLe -mittarin ohella voidaan käyttää myös RAI:n terveydentilan vakautta kuvaavaa **CHES -mittaria**.

-

Arvioinnin luotettavia välineitä

- **Ravatar -sovelluksen RAVA-mittari** on tarkoitettu ikäihmisten toimintakyvyn ja avuntarpeen mittaamiseen. Mittari kuvaa avuntarvetta kuudessa luokassa; 1 (satunnainen), 2 (tuettu), 3-4 (valvottu), 5 (tehostettu) ja 6 (täysin autettava). RAVA-mittarin ohella suositellaan käytettävän muita **täydentäviä mittareita** (MMSE-kognitiivinen toimintakyvyn mittari, **GDS-15**-masennusoireiden tunnistamisen mittari). Lisäksi: SPPB (fyysisen toimintakyvyn mittari) ja AUDIT (alkoholinkäytön mittari). **Viitteellinen RAVA-arvo kotihoidon palveluiden myöntämiselle on 1.7.** Sitä alemmilla RAVA-arvoilla asiakkaat ohjataan pääsääntöisesti hankkimaan palvelunsa yksityisesti hankittavina.
- Monipuolinen arviointi tarkoittaa, että arvioinnissa huomioidaan asiakkaan fyysisen toimintakyvyn lisäksi myös hänen kognitiivinen, psyykkinen ja sosiaalinen toimintakykynsä.

Kotihoito on myös kotikuntoutusta

- Säännöllisen kotihoidon piiriin otetaan asiakas, joka ei selviydy arkielämän toiminnoista itsenäisesti, omaisten tai muiden palveluiden tuella. Palvelujen piiriin ottamiseksi hoivan, huolenpidon ja/tai sairaanhoidon tarpeen tulee olla toistuvaa.
- Kirjallinen päätös sosiaalipalvelujen myöntämisestä tai eväämisestä palvelukohtaisesti
- Säännöllisen kotihoidon asiakkuus alkaa pääsääntöisesti määräaikaisella kuntouttavalla arviointijaksolla, jonka kesto on enintään 4 viikkoa. Jakson aikana asiakkaan palveluntarvetta arvioidaan ja hänen toimintakykyään ja mahdollisuuksiaan itsenäiseen kotona asumiseen vahvistetaan. **Arviointijakso toteutetaan moniammatillisesti yhdessä kuntoutustyöntekijöiden kanssa.** Asiakkaalle laaditaan yksilöllinen asiakassuunnitelma, joka sisältää kuntoutumista tukevat kotihoidon palvelut. Asiakkaan palvelu voi päättyä myös ennen arviointijakson täyttymistä, mikäli hän kuntoutuu ja/tai palvelun tarve lakkaa tai hänen palveluntarpeeseensa vastataan muulla tavoin.

Hankkeen tukiryhmän käsittely 2.3.2017, evästystä

- >Tavoitteena kaikkia 21 kuntaa tukeva malli (viimeistään maakunnassa), tällä hetkellä kunnissa erilaisia toimintaperiaatteita
- > RAIN käyttöön kannustaminen. Tavoitteena tulevaisuudessa on, että sama mittari olisi käytössä kaikissa kunnissa.
- >Enemmän kannanottoa, mitkä ovat julkisia palveluita ja mitkä yksityisiä palveluita.
- >Korostetaan, että kaikki palvelut ovat määräaikaaisia.
- >Tulevaan sopiva kriteeristö/ohjeisto, silloin kun sote astuu voimaan 2019. Hyvänä nähtiin kuntoutumisen korostaminen.

Jatkokäsittely

- Hankkeen toiminnassa läpileikkaavana asiakaslähtöisyys
- > kuullaan sotejohtoryhmän evästyksset 26.4.2017
- > 21 kunnan vanhusneuvostot kehittäjäfoorumina palautteenantajana luonnoksesta toukokuussa 2017
- > www.sosiaalikallega.fi –sivuille nähtäväksi ja kommentoitavaksi ensi viikolla
- Poliittinen ohjausryhmäkäsittely 7.6.2017 ? >Kuntien lausunnot ?
- Kotihoidon yhteneväiset asiakasmaksut, aikataulu laatimiselle kk: 1-4, 2018, voimaan viimeistään 1.1.2019

Kiitos!

stm.fi #IKIOMAT

stm.fi/hankkeet/koti-ja-omaishoito

Lahja Harju, lahja.harju@poskelappi.fi

SOSIAALI- JA
TERVEYSMINISTERIÖ

MUKANA
HALLITUKSEN
KÄRKIHANKKEESSA

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus
Lapin toimintayksikkö

Toimiva kotihoito Lappiin
– Monipuoliset tuen muodot kotona asumiseen -hanke

LAPIN SAIRAANHOITOPIIRI
LAPPI BUOHCCEDIKSUNBIIRE

LÄNSI-POHJAN
SAIRAANHOITOPIIRI